

- dopuszczalnej zmienności danej cechy (wynikającej z wymagań),
- naturalnej zmienności tej cechy, wynikającej z właściwości procesu (maszyny), w którym (na której) jest ona kształtowana, określanej jako jej 6 odchyłeń standardowych (6σ):

$$C_p = \frac{(GLT - DLT)}{6\sigma} = \frac{T}{6\sigma},$$

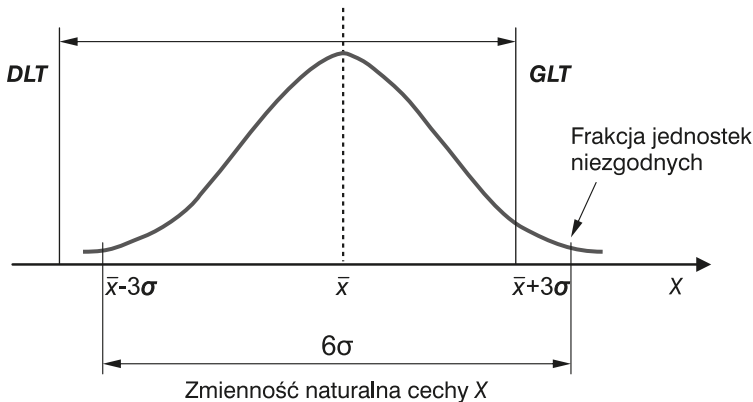
gdzie:

GLT , DLT – odpowiednio górna i dolna linia tolerancji,

σ – odchylenie standardowe badanej cechy.

Wskaźnik zdolności potencjalnej określa zatem, ile razy przedział naturalnej zmienności danej cechy mieści się w polu wyznaczonym granicami wymagań. Jest oczywiste, że im wskaźnik zdolności ma większą wartość, tym proces ma większą zdolność do spełniania wymagań.

T – tolerancja projektowa
narzucona przez wymagania
nałożone na cechę X

Rysunek 1.8. Wskaźnik zdolności procesu odnosi się do konkretnej cechy X

Źródło: opracowanie własne.

Wskaźnik zdolności rzeczywistej uwzględnia średnią cechy (rys. 1.8). Jest on obliczany ze wzorów:

$$C_{pk} = \frac{(GLT - \bar{x})}{3\sigma}, \quad \text{jeśli } GLT - \bar{x} < \bar{x} - DLT,$$

$$C_{pk} = \frac{(\bar{x} - DLT)}{3\sigma}, \quad \text{jeśli } GLT - \bar{x} > \bar{x} - DLT,$$

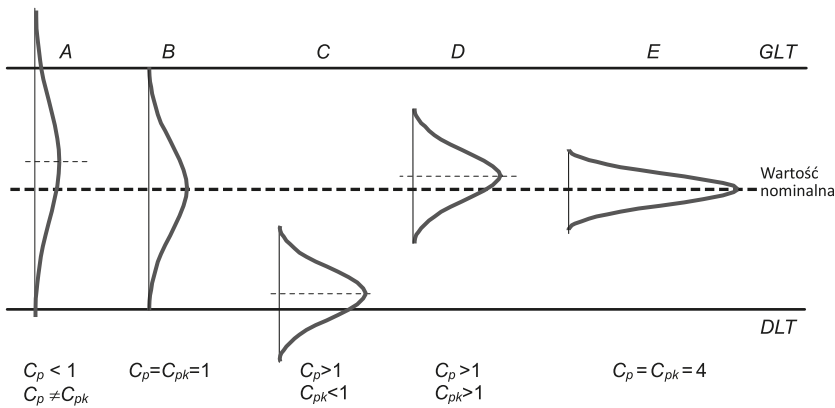
gdzie:

GLT , DLT , σ – jak w poprzednim równaniu,

$\bar{x}$ – wartość średnia badanej cechy.

Z obliczonych wartości C_{pk} jako znaczącą przyjmuje się wartość mniejszą, ponieważ odnosi się ona do linii tolerancji, w kierunku której jest przesunięta wartość średnia procesu. To po tej stronie pola tolerancji powstaje więcej niezgodności.

Interpretację wskaźników C_p oraz C_{pk} dobrze oddaje rysunek 1.9. Przedstawiono na nim rozkłady cechy, do której się odnosi wskaźnik, różniące się średnią oraz odchyleniem standardowym.

Rysunek 1.9. Para wskaźników zdolności C_p , C_{pk} daje pełną informację o zdolności procesu do spełniania wymagań

Źródło: opracowanie własne.

Analiza rysunku 1.9 pozwala wyciągnąć m.in. następujące wnioski:

- największą potencjalną zdolność ma proces E ($C_p \approx 4$). Ponieważ średnia procesu znajduje się w środku pola tolerancji, jego potencjał jest w pełni wykorzystany, a wskaźnik $C_p = C_{pk}$,
- procesy C i D mają taki sam wskaźnik $C_p = 2$. Zdolność rzeczywista procesu D ($C_{pk} \approx 2$) jest jednak większa niż procesu C ($C_{pk} < 1$),
- w procesie B wskaźniki C_{pk} i $C_{pk} = 1$,
- w procesie A wskaźniki C_{pk} i $C_{pk} < 1$.

Znając wartość wskaźników zdolności procesu można wyznaczyć prawdopodobieństwo wystąpienia w procesie niezgodności ze względu na cechę, której wskaźniki dotyczą. Jeśli np. $C_p = 1,66$, a $C_{pk} = 1,33$, wnioskuje się, że odległość między średnią a linią tolerancji, dla której jest wyznaczany wskaźnik C_{pk} wynosi 4σ [$((\bar{x} - DLT)$